

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В АВСТРАЛІЇ

У статті проведено аналіз навчальних планів з підготовки фахівців аграрного напрямку в Сіднейському та Мельбурзькому університетах Австралії і наведено основні вимоги до підготовки фахівців.

Встановлено, що австралійські вищі навчальні заклади при підготовці бакалаврів сільського господарства основну увагу приділяють професійно орієнтованим дисциплінам, які в свою чергу включають практику та екскурсії на виробництві.

Постановка проблеми. Розвиток України у третьому тисячолітті визначається в контексті європейської інтеграції з орієнтацією на побудову громадянського суспільства. Високий рівень освіченості нації сприяє більшій сприйнятливості та дієвості економічних і соціальних реформ, формуванню правової й екологічної культури при здійсненні соціальної і технологічної діяльності, створює умови для прогресивної індивідуальної активності особистості в суспільстві.

У нових соціально-економічних умовах професійна вища освіта підтверджує свій високий статус, оскільки саме вона буде сприяти переходу до інформаційного суспільства, а отже, і формуванню пріоритетів розвитку держави. високоосвічена молодь – головний стратегічний резерв соціально-економічних реформ в Україні, без якого неможливий подальший розвиток суспільства.

Освіта є могутнім чинником розвитку духовної культури українського народу, відтворення продуктивних сил суспільства. Ця гуманітарна сфера спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, професійної підготовки особистості, формування інтелектуального потенціалу нації і всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства.

Аналіз попередніх досліджень. Важливі аспекти зарубіжних освітніх реформ кінця ХХ – початку ХХІ ст. знайшли відображення у вітчизняних та зарубіжних порівняльно-педагогічних дослідженнях. Питання стандартизації змісту освіти були висвітлені в роботах В. П. Беспалько, Р. Дейв, Б. Ф. Мельниченко. Проблема розвитку аграрної освіти займалися Н. С. Журавська, В. І. Свистун; вищої освіти Австралії – доктори С. Маргінсон, М. ван дер Венде, Д. Девіс, А. Олсен.

Метою даної статті є розкрити основні вимоги до підготовки бакалаврів сільського господарства в Австралії.

Виклад основного матеріалу. Кожна країна, яка хвилюється за своє майбутнє, хоче мати найкращу систему вищої освіти. Університети вважаються важливими суспільними інститутами, завдяки своїй всебічній діяльності, основою яких завжди залишаються освіта, виховання молоді та науково-дослідна робота. Особливого значення вища освіта і наука набувають в суспільстві, що базується на знаннях. Якщо ВНЗ пропонують навчальні програми із заниженими вимогами, переповнені аудиторії, бідні бібліотеки та посередній викладацький склад, збільшується ризик відтоку талановитої молоді із країни. Тому дуже важливо, щоб не тільки високо розвинуті країни намагалися мати учбові заклади самого високого рівня, а й країни, що розвиваються. Основним питанням Болонського процесу було питання реформування вищої системи освіти, яка до 2012 року повинна закінчитися створенням європейського простору вищої освіти, інтегрованого в європейський науковий простір.

Нові кваліфікаційні вимоги, що ставляться фахівцями з агрономії сучасним динамічним ринком праці, зумовлюють необхідність проводити постійне уточнення змісту навчання, методів, форм, науково-методичних та матеріально-технічних засобів навчання. У цьому плані важливо запозичити корисні елементи та підходи в зарубіжних навчальних закладах. Тим більше, майже кожен вищий навчальний заклад аграрного профілю бере участь у різноманітних міжнародних проектах.

В університетах Австралії пропонуються різноманітні програми академічного навчання, які ведуть до отримання певної спеціальності. Під час навчання використовуються сучасні методики викладання, що включають в себе диспути, лекції, практичну роботу та екскурсії на виробництві, використання інноваційних форм навчання (Інтернет) тощо. Студентів заохочують до науково-дослідної роботи, залучають до активної діяльності щодо створення критичного відображення викладання. Характерною особливістю програми є акцент на цінності багатопредметного поєднання, груповій роботі і роботі керівника / наставника.

Ступінь бакалавра сільськогосподарських наук – це науково-обґрунтоване навчання, що розвиває академічні, якісні, інформаційні та комунікативні навички. Студентів навчають застосовувати знання та основні принципи науки на практиці, щоб розуміти та професійно керувати виробництвом з переробки сільськогосподарської продукції із збереженням природних ресурсів [1].

Щоб отримати освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра сільськогосподарських наук необхідно провчитися 4 роки. Перші 2 роки студенти проходять основний курс навчання, який надає фундаментальні знання, основний огляд предметів сільськогосподарської спеціальності і предметів з

управління природними ресурсами. На 3-му році навчання дається певний перелік предметів на вибір, який найбільш сприятливий для послідовного здобуття спеціальності на 4-му курсі. На 4-му році навчання є обов'язковим виконання науково-дослідної роботи (написання дипломної роботи).

Спеціальність "Тваринництво" пропонується на факультеті ветеринарних наук, але відрізняється від кваліфікаційного ступеня бакалавра ветеринарних та біологічних наук. Вона орієнтована на студентів, які зацікавлені отримати знання з різних предметів сільськогосподарської системи: взаємодія між управлінням тваринницькими, рослинницькими ресурсами, агробізнесу.

Студенти, які вибирають цю спеціальність, повинні навчатися 4 роки, вони вивчають тваринницьку систему, проходять професійну практику і виконують науково-дослідну роботу, пов'язану з тваринами і рослинами, економікою, генетикою з обов'язковим вибором предметів на 3-му і 4-му курсах, які стосуються тваринного розмноження, харчування, будови та функцій, агробізнесу.

До обов'язкових загальноосвітніх / фундаментальних предметів належать: математика, хімія, біологія. До обов'язкових спеціальних предметів належать: сільськогосподарська економіка, етимологія, генетика, сільськогосподарська мікробіологія, агрономія, біометрія, хімія навколишнього середовища, наука харчування, тваринництво, рослинництво, патологія рослин, ґрунтознавство. Професійна практика проходить мінімум 60 днів плюс 5 днів екскурсій у сільськогосподарських організаціях, включаючи зарубіжний досвід [2].

Професії, які вимагають ступінь бакалавра сільськогосподарських наук: фахівець з навколишнього середовища; фахівець земельного та водного збереження; фахівець із збереження вимираючих видів тварин і рослин; фахівець в галузі агрономії, садівництва, рослинництва, захисту рослин, харчування тварин, молекулярної генетики, репродуктивної технології, біотехнології, мікробіології, харчування, обслуговування диких тварин; статистик, журналіст та фахівець із засобів масової інформації; освітянин; фахівець з управління маркетингу та агробізнесу.

Сіднейський університет Австралії [3], основний корпус якого нагадує університет Кембріджа, заснований в 1850 році і входить у вісімку найкращих університетів країни. Університет відомий своїми давніми традиціями та визнаними у всьому світі випускниками – фахівці в галузі медицини, права, сільського господарства, інженерії, архітектури, музики та педагогіки. Університет має 9 кампусів у Сіднеї та його околицях і ферму "Orange" ("Апельсин") – 256 км від міста. В університеті 17 факультетів, один із них факультет сільського господарства, харчових та природних ресурсів (Agriculture, Food and Natural Resources), де викладаються всі спеціальності від бізнесу до фармакології, що застосовуються в сільській місцевості. Для іноземних студентів, які навчаються в магістратурі та беруть участь у наукових дослідженнях, особливо в галузі агрономії, університет виділяє стипендії.

Вчена Рада університету створила низку документів про стратегічні напрямки розвитку університету, серед цих документів був створений ґрунтовний план навчання на 2007-2010 н.р., де розглядалися основні принципи навчання, а саме: спонукати науково-дослідне, розвивальне навчання; сприяти розвитку навчання протягом всього життя; допомагати студентам набувати широкого досвіду; створити сприятливі та стимулюючі умови для навчання; цінувати та заохочувати до навчання студентів з інших країн світу; продовжувати покращувати викладання; ввести централізоване навчання, щоб покращити засвоєння знань студентів.

Університет ставить перед собою такі основні цілі:

1. Гарантувати відмінність вченого ступеня.
2. Підтримувати якісне та інноваційне навчання.
3. Спонукати міжнародне, культурне різноманіття та неупередженість.
4. Укріпити різностороннє науково-дослідне навчання.
5. Урізноманітнити навчання через інформаційно-збагачене навколишнє середовище.
6. Забезпечити безперешкодний доступ місцевим жителям до всіх академічних програм.
7. Покращити коефіцієнт прийому студентів (зменшити відсоток відсіву), показники академічної успішності та відсоток студентів, що закінчили університет; покращити результати місцевих студентів рівня бакалавра, магістра, доктора наук, особливо на тих програмах, де студенти отримують стипендію.
8. Створити систему доступу до різних видів програм та необхідної інформації відповідно до потреб місцевої спільноти Австралії.
9. З розумінням та повагою ставитися до місцевих жителів Австралії, до їхніх традицій та культури.
10. Розвивати науково-дослідну діяльність за допомогою місцевого професорсько-викладацького складу, проводити дослідження відповідно до потреб місцевої спільноти Австралії.
11. Розвивати професійну підготовку місцевих викладачів.
12. Спонукати місцеве населення проводити наукові дослідження, враховуючи місцеву культуру та міжнародне значення.
13. Підтримувати партнерські відносини з комісією у справах аборигенів та островітян Торресової протоки та особами, що приїхали із-за кордону.

Програма підготовки бакалаврів на факультеті "Сільського господарства, харчових і природних ресурсів" у Сіднейському університеті Австралії розрахована на 4 роки. Відповідно до програми, щоб отримати ступінь бакалавра необхідно набрати 192 кредити з різних предметів. Особливістю навчальної програми в Сіднейському університеті є стандартний обсяг навчального часу, що виділяється на кожен предмет, від дорівнює 6 кредитам за предмет.

За аналогією з вищими навчальними закладами США в Австралії кожен студент має скласти індивідуальну програму залежно від рівня підготовки, кола інтересів і вибору наукового керівника. Кожна програма обов'язково перед затвердженням обговорюється з професорами, кураторами. У вищих навчальних закладах Австралії 1 кредит становить 1 академічну годину (50 хв.) лекції, або 2 години семінарських занять, або 2-3 години лабораторних занять на тиждень.

Аналізуючи типову програму ми бачимо, що 6 предметів належать до соціально-економічних дисциплін. До загальних професійно-орієнтованих належить також 6 предметів (деякі предмети включають в себе практику на полі, оранжереях, екскурсії на виробництві), усі інші предмети можна віднести до спеціальних, що висвітлюють конкретні наукові інтереси студента.

Програма підготовки бакалаврів у Мельбурзькому університеті, мельбурська школа землі та навколишнього середовища, розрахована на 3 роки [4]. Згідно з програмою для отримання ступеня бакалавра вимагається набрати 300 кредитів з різних предметів. Особливістю навчальної програми в Мельбурзькому університеті є стандартний обсяг навчального часу, що виділяється на кожен предмет, від дорівнює 12,5 кредитів за предмет.

Відповідно до типової навчальної програми 12 предметів належать до соціально-економічних дисциплін. До фундаментальних належить 2 предмети, усі інші предмети можна віднести до спеціальних.

Особливістю навчального плану підготовки бакалавра є наявність фундаментальних для фахівців аграрного спрямування дисциплін (біології, хімії, фізики, математики). Вибіркові дисципліни, що пропонує університет, включають не лише теоретичне навчання, а і практичні роботи. Ще однією особливістю навчальних планів є те, що вони повністю виключають гуманітарні предмети.

Аналізуючи структуру навчальної програми, ми можемо зробити висновок, що соціально-економічні дисципліни складають 36 кредитів (18,75 % навчального часу) у Сіднейському університеті і 150 кредитів (50 %) у Мельбурзькому університеті, фундаментальні – 36 кредитів (18,75 % навчального часу) у Сіднейському університеті і 25 кредитів (8,33 %) у Мельбурзькому університеті, професійно орієнтовані – 48 кредитів (25 %) у Сіднейському університеті і 75 кредитів (25 %) у Мельбурзькому університеті, спеціальні дисципліни за вибором – 42 кредити (21,9 % навчального часу) у Сіднейському університеті і 25 кредитів (8,33 %) у Мельбурзькому університеті. В Австралії термін "оцінка" – це кількісне оцінювання, або співвідношення індивідуального навчання до кількості навчальних годин. Наприклад, вступний курс може оцінюватися в 10 кредитів, в той час як продвинутий курс – 20 кредитів. Австралійські університети використовують одну або дві системи: альфа система (A, B, C і т.д.); оцінка по рівнях: High Distinction (HD), Distinction (D), Credit (C), Pass (P), Conceded Pass (CP), Fail (F).

Навчання в університеті починається приблизно в кінці лютого і закінчується в кінці жовтня, воно складається із 2-х семестрів по 18 неділя кожний. Між семестрами є 3-х тижнева перерва та 2-х тижневі перерви всередині кожного семестру. 16 тижнів семестру поділено на 13 тижнів навчання та 3 тижні підготовки до екзаменів, результати яких оголошують через 3-4 тижні. Зазвичай за семестр вивчають 4 предмета. Кожному предмету відповідає певна кількість балів (від 3 до 6 бала), які умовно визначають кількість часу затраченого на вивчення даного предмету. Студент повинен набрати 36 балів за рік, по 18 балів в кожному семестрі. Таким чином для отримання ступеня після 3-х років навчання студент повинен набрати 108 балів. Вважається нормою, якщо за семестр студент отримає 4,5 бала по кожному із 4-х предметів [5: 74].

Можна виділити такі особливості бакалаврської освіти у вищих навчальних закладах Австралії:

1. Рання спеціалізація та вибірковість. В університетах з першого та другого року навчання вводяться професійно орієнтовані та спеціальні дисципліни, на 3-4 рік – вибіркові дисципліни.

2. Одночасне отримання двох спеціальностей. У зв'язку з тим, що набір обов'язкових дисциплін першого року навчання є однаковим для багатьох спеціальностей, у деяких вищих навчальних закладах надається можливість паралельного навчання і здобуття двох спеціальностей із записом в одному дипломі, або отримання двох ступенів бакалавра різних спеціальностей.

3. Відсутність гуманітарних дисциплін (для агрономічних спеціальностей) у вищих навчальних закладах Австралії. У навчальних планах країни майже не зустрічаються такі дисципліни: філософія, культура, релігієзнавство, соціологія, мова, охорона праці, безпека життєдіяльності, цивільна оборона, фізичне виховання, електрифікація, ораторське мистецтво тощо. Цикл соціально-економічних і технічних дисциплін спрямований у бік обраної спеціальності: сільськогосподарська політика, економіка у сільськогосподарському секторі, навколишнє середовище сільської місцевості, клімат та навколишнє середовище, методи прикладної статистики та інше.

4. Існування обов'язкових професійно орієнтованих дисциплін. У навчальних закладах Австралії прийнято обов'язкове вивчення деяких профільюючих дисциплін для всіх спеціальностей. Як правило до них відносять тваринництво, рослинництво, ґрунтознавство, сільськогосподарська економіка тощо.

Висновки. Отже, у австралійських вищих навчальних закладах при підготовці бакалаврів сільського господарства основну увагу приділяють професійно орієнтованим дисциплінам, які в свою чергу включають практику на полі, оранжереях, екскурсії на виробництві. Порівняно з Україною вищі навчальні заклади Австралії при складанні навчальних програм на здобуття ступеня бакалавра сільського господарства не включають гуманітарні дисципліни, соціально-економічним та фундаментальним приділяють значно більше уваги.

У сучасних стандартах вищої освіти під час підготовки бакалаврів реалізуються такі основні вимоги до майбутнього фахівця, як: отримання фундаментальних знань, необхідних для досягнення високих результатів у роботі; здатність використовувати свої знання та навички на практиці, незалежно від умов та ситуацій; вміння конструктивно реагувати на зміни, що відбуваються в методах навчання, технологічних процесах, на ринку.

На основі аналізу навчальних програм ми дійшли таких висновків, що бакалавр сільського господарства повинен мати: здатність до незалежного критичного міркування, раціонального інформування, самоосвіти та наукового дослідження; здатність отримувати, пояснювати та аналізувати екологічну чи економічну інформацію з первинних джерел; високий розвиток комунікаційних навичок, щоб вміти вести діалог з представниками промисловості та уряду; здатність ефективно діяти як частина команди; мати високий рівень підготовки, щоб проводити науково-дослідні роботи, вміти планувати роботу і ефективно використовувати час.

Практична цінність дослідження. Матеріали дослідження можуть використовуватися викладачами аграрних ВНЗ для створення навчально-методичного забезпечення дисциплін, а також у процесі написання навчальних посібників щодо застосування нових методів навчання для підготовки фахівців аграрних ВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Австралія : приглашение к сотрудничеству. Образование [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.australia-week.ru/australia/capabilities/education.
2. The Bachelor of Agriculture [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.une.edu.au/courses/2011/courses/BAGR.
3. The University of Sydney [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.usyd.edu.au.
4. The University of Melbourne [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.unimelb.edu.au.
5. Commonwealth of Australia / Australia. – by Australian Government // Australian Education International. – Country education profiles. – 2008. – 97 p.
6. Davis D. Transnational Education Providers, Partners, and Policy : Challenges for Australian Institutions Offshore / [Davis D., Olsen O., Bohn A., eds.]. – Sydney : International Development Programme Education Australia, 2000. – 74 p.
7. Hermann G. Trade and technical education: Principles and issues / Hermann G., Richardson E., Woodburne G. – Cassel Australia, Melbourne, 1976. – 27 p.
8. Committee on Australian Universities 1957, Report of the committee of inquiry, (Murray report, AGPS, Canberra).

Матеріал надійшов до редакції 16.02. 2011 р.

Мовчан Л. В. Особенности подготовки бакалавров сельского хозяйства в Австралии.

В статье проведен анализ учебных программ по подготовке специалистов аграрного профиля в Сиднейском и Мельбурнском университетах Австралии и наведены основные требования к подготовке специалистов. Определено, что австралийские высшие учебные заведения при подготовке бакалавров сельского хозяйства основное внимание уделяют дисциплинам, которые направлены на профессию и в свою очередь включают практику и экскурсии на производстве.

Movchan L. V. The Preparation Peculiarities of Agriculture Bachelors in Australia.

The article analyzes the education software oriented on the specialists' preparation in the agrarian sphere in the Australian Melbourne and Sydney Universities and determines the principle requirements to the specialists' preparation. It has been discovered that the Australian higher educational establishments in the process of the Bachelors' of the agrarian sphere preparation draw the main attention on the disciplines oriented on the profession and in turn they include the practice and excursions on the manufacture.